

Béatrice Jouin

PREMIER VOCABULAIRE BRETON

Breton - Français - Anglais

Dessins de Erwan Kervella

ÉDITIONS OUEST-FRANCE

13 rue du Breil, Rennes

Introduction

Ce petit dictionnaire présente, avec simplicité et humour, un certain nombre de mots et de structures élémentaires du breton. A la suite de chaque mot on donne une phrase simple qui, avec l'aide du dessin, met le sens en évidence: la phrase bretonne est ensuite traduite en français et en anglais. Pour chaque nom on donne, sur la même ligne, le singulier et le pluriel, avec article, quand le type de mot le permet: la mutation, c'est-à-dire le changement de la consonne initiale, permet de repérer le genre; ex. *taol*, an *daol*, le *t* devient *d*, le mot *taol* est féminin; *ti*, an *ti*, le *t* sans changement, le mot *ti* est masculin. En gros, la mutation indique donc que le mot est du féminin.

Attention: le genre du breton ne coïncide pas nécessairement avec celui du français: *ar mor*, la mer, est en breton du masculin, ce qui est marqué par la non-variation du *m* initial. On a un exemple amusant de cette disparité dans le livret, au mot *dougen*: l'escargot est, en breton, du féminin, voilà pourquoi l'on dit *he zi*, c'est-à-dire «sa maison à elle», alors que

le français exige «il porte sa maison...», au masculin.

La lecture n'offre pas de graves complications. Il faut faire cependant deux ou trois remarques. Le signe *c'h* représente un son voisin du *j* espagnol dans *jota* ou du *ch* dans le mot écossais *loch*: il n'y a pas de son semblable en français ou en anglais. Le *v* se prononce *w* en finale après voyelle (ex. *tev*, *blev*), en finale après le signe *ñ* (ex. *klañv*); il se prononce *o* en finale après consonne (ex. *barv*); il se prononce *v* dans les autres cas (ex. *vi*, *avel*, *tevoc'h*, *klañvoc'h*, *barvek*). Le signe *ñ* indique à la fois que la voyelle qui précède est nasale, mais que le *n* ne se prononce pas (ex. *emañ*, *goañv*); le *n* se prononce, et la voyelle qui précède est nasale (ex. *bihan*).

L'accent en breton est très fort: c'est toujours l'avant-dernière syllabe que l'on prononce avec plus de force (ex. *aval*, *avalou*). Dans quelques mots, rares, l'accent est sur la dernière syllabe: dans *emañ*, par exemple, et dans les mots écrits avec un trait d'union (ex. *mamm-gozh*, *sac'h-skol*, *e-barzh*).

Alc'hwez

an alc'hwez, an alc'hweziou

Setu alc'hwez ma zi.

Voici la clé de ma maison.

Here is the key to my house.



Amzer

an amzer, an amzeriou

Amzer vray 'zo.

Il fait beau temps.

The weather is fine.



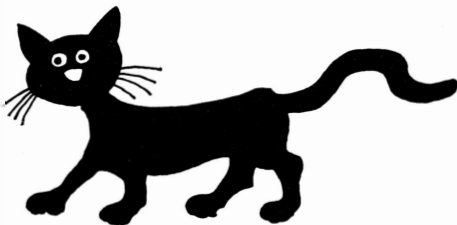
Anv

an anv, an anvioù

Fri-Gwenn eo anv ma c'hazh.

Mon chat s'appelle Fri-Gwenn.

My cat's name is Fri-Gwenn.



Aod

an aod, an aodoù

An aod.

Le bord de mer.

The seaside.



Aval

an aval, an avaloù

An aval.

La pomme.

The apple.



Avaloù-douar

un aval-douar, avaloù-douar

Avaloù-douar.

Des pommes de terre.
Potatoes.



Avel

an avel, an avelioù

Avel vras a zo.

Il fait grand vent.
There is a strong wind.

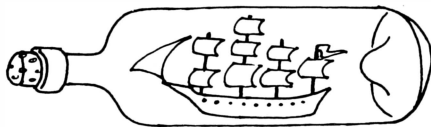


Bag

ur vag, bagoù

Ur vag vihan.

Un petit bateau.
A small boat.



Banne

ur banne, banneoù

Ur banne bier, daou vanne bier, tri banne bier.

Un verre de bière, deux verres de bière, trois verres de bière.
A glass of beer, two glasses of beer, three glasses of beer.



Barv

ur barv

Ur barv hir.

Une longue barbe.
A long beard.

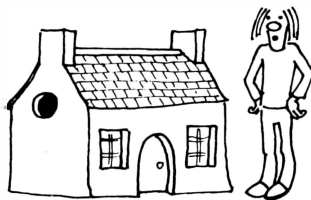


Bihan

Bihan eo ma zi.

Ma maison est petite.

My house is small.



Birviñ

Emañ an dour o virviñ.

L'eau bout.

The water is boiling.



Bleniañ

O teskiñ bleniañ 'mañ.

Il apprend à conduire.

He is learning to drive.



Bleunioù

ur vleunienn, bleunioù

Bleunioù kaer.

De belles fleurs.

Beautiful flowers.



Blev

ar blev

Hir eo e vlev.

Il a les cheveux longs.

He has long hair..



Bolennad

ur volennad, bolennadoù

Ur volennad kafe.

Un bol de café.
A cup of coffee.



Botoù

botoù, boteier

Ur rumm botoù.

Une paire de chaussures.
A pair of shoes.



Boued

ar boued

Kavout a ra mat e voued.

Il aime bien manger.
He likes his food.



Bragoù

ur bragoù, brageier

Re verr eo e vragoù

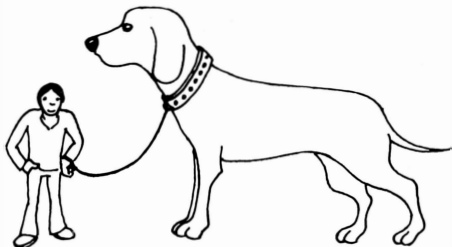
Son pantalon est trop court.
His trousers are too short.



Bras

Bras eo ki Jakez.

Le chien de Jakez est grand.
Jakez's dog is big.



Breizh

Breizh.

Bretagne.
Brittany.



Brozh

ur vrozh, brozhioù

Ur vrozh, div vrozh, teir brozh.

Une jupe, deux jupes, trois jupes.
One skirt, two skirts, three skirts.



Buoc'h

ar vuoc'h, ar saout

Ar vuoc'h hag he leue.

La vache et son veau.
The cow and her calf.



Kador-vrec'h

ur gador-vrec'h, kadorioù-brec'h

Ur gador-vrec'h.

Un fauteuil.
An armchair.



Kanañ

Hennezh a gan brav.

Il chante bien.
He is a good singer.



Kaol

ur gaolenn, kaol

Kaol, ur gaolenn.

Des choux, un chou.
Cabbages, a cabbage.

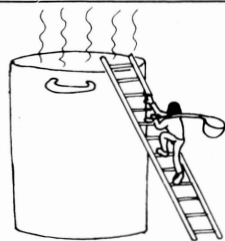


Kaoteriad

ur gaoteriad, kaoteriadoù

Ur mell kaoteriad soubenn.

Une marmite de soupe.
A pan of soup.



Karr-boutin

ar c'harr-boutin, ar c'hirri-boutin

Ar c'harr-boutin.

L'autobus.
The bus.

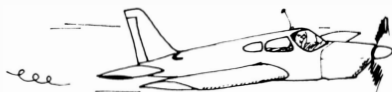


Karr-nij.

ar c'harr-nij, ar c'hirri-nij.

Ar c'harr-nij.

L'avion.
The plane.



Kazetenn

ar gazetenn, ar c'hazetennoù

Emañ o lenn ar gazetenn.

Il lit le journal.
He is reading the newspaper.



Kazh

ar c'hazh, ar c'hizhier

Kousket eo ar c'hazh.

Le chat dort.

The cat is sleeping.



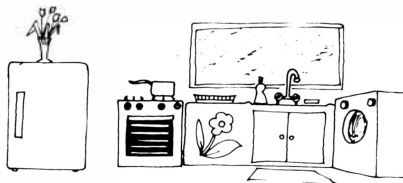
Kegin

ar gegin, ar c'heginou

Kegin, ar gegin.

Cuisine, la cuisine.

Kitchen, the kitchen.



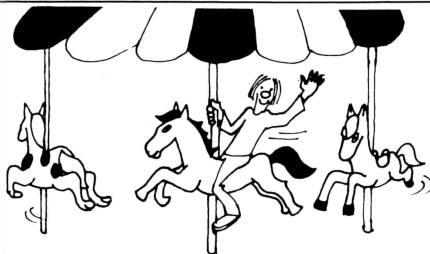
Kezeg-koad

ar marc'h-koad, ar c'hezeg-koad

Mont war ar c'hezeg-koad a blij dezhañ.

Il aime monter sur les chevaux de bois.

He likes going on the wooden-horses.



Kig

ar c'hig.

Kig mat 'zo mat!

Il aime la bonne viande!

There is nothing like meat!



Klañv

Klañv eo.

Il est malade.

He is sick.



Kleuz

ar c'hleuz, ar c'hleuzioù

Bleuñv a zo war ar c'hleuz.

Il y a des fleurs sur le talus.
There are flowers on the bank.



Koumoul

ar goumoulenn, ar c'houmoul

Izel eo ar c'houmoul.

Les nuages sont bas.
The clouds are low.

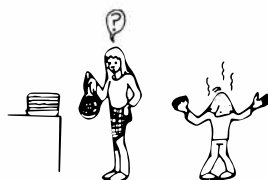


Krampouezh

ur grampouezhenn, krampouezh

**Krampouezh,
ur grampouezhenn.**

Des crêpes, une crêpe.
Pancakes, a pancake.



Daouarn

*an dorn
an daouarn*

Lous eo e zaouarn.

Il a les mains sales.
His hands are dirty.



Daoulagad

*al lagad
an daoulagad*

Daoulagad vrav he deus.

Elle a de beaux yeux.
She has nice eyes.



Delioù

an delienn, an delioù

Gant an avel e ya an delioù.

Le vent emporte les feuilles.
The wind blows the leaves.



Dienn-skorn

dienn-skorn

Dienn-skorn.

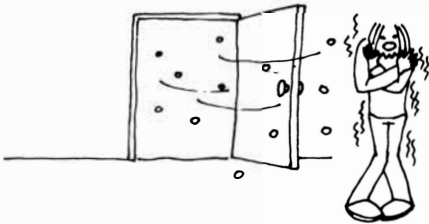
glace, crème glacée.
Ice, ice-cream.



Digor

Digor eo an nor.

La porte est ouverte.
The door is open.



Disglavier

un disglavier, disglavieroù

Un disglavier brav.

Un beau parapluie.
A nice umbrella.



Divskouarn

ar skouarn

an divskouarn

Divskouarn hir en deus.

Il a de longues oreilles.
He has long ears.



Dougen

Dougen a ra he zi war he c'hein.

Il porte sa maison sur son dos.
He is carrying his house on his back.

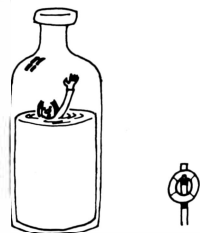


Dour

dour, an dour

Dour 'zo er voutailh.

Il y a de l'eau dans la bouteille.
There is water in the bottle.



Dremm

un dremm, dremmoù

Un dremm vousec'hoarzhus.

Un visage souriant.
A smiling face.



Droug

Droug en deus bet.

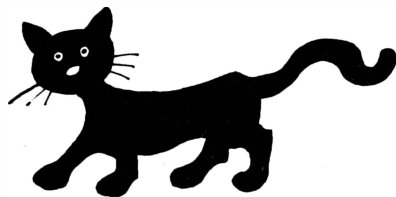
Il s'est fait mal.
He has been hurt.



Du

Du eo ar c'hazh.

Le chat est noir.
The cat is black.



E-barzh

E-barzh ar voest emañ.

Il est dans la boîte.

He is in the box.



E-kichen

Kousket eo Bisig e-kichen an tan.

Minou dort près du feu.

The kitten is sleeping beside the fire.



Enezenn

un enezenn, enezennoù

War un enezenn emañ o chom.

Il habite sur une île.

He is living on an island.



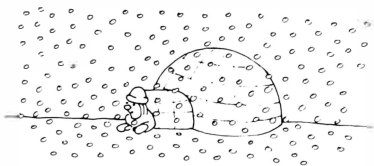
Erc'h

an erc'h

Erc'h a ra.

Il neige.

It is snowing.

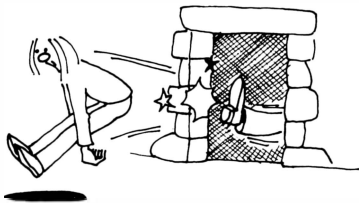


Er-maez

Er-maez!

Dehors!

Out!



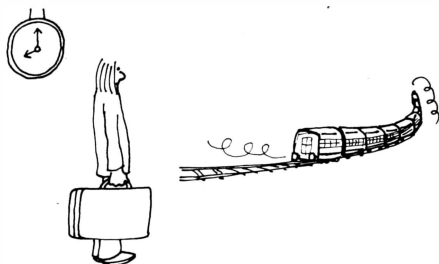
Eur

an eur

Pet eur eo? Eizh eur eo!

Quelle heure est-il? Il est huit heures.

What time is it? It is eight o'clock!



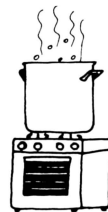
Fornigell

ur fornigell, fornigelloù

Ur fornigell vihan.

Une petite cuisinière.

A small cooker.



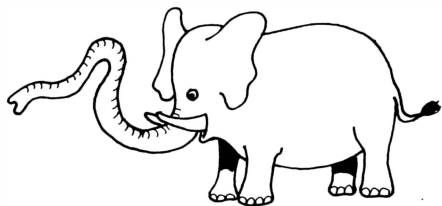
Fri

ar fri

Hir eo e fri.

Il a le nez long.

He has a long nose.



Frilien

ur frilien, frilienoù

Un dousennad frilienoù.

Une douzaine de mouchoirs.

A dozen handkerchiefs.



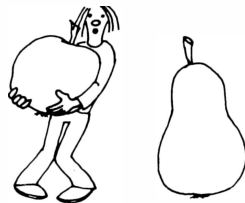
Frouezh

ur frouezhenn, frouezh

Frouezh kaer.

De beaux fruits.

Nice fruit.



Glav

ar glav

Glav a ra.

Il pleut.

It's raining.



Goañv

ar goañv

Yen e vez er goañv.

Il fait froid en hiver.

It is cold in winter.



Goulou

ar goulou, ar gouleier

Emañ ar goulou war enaou.

La lumière est allumée.

The light is on.



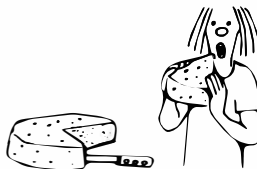
Gwastell

ur wastell, gwastilli

Un tamm gwastell.

Une part de gâteau.

A piece of cake.



Gwele

ur gwele, gweleoù

Ur gwele, daou wele.

Un lit, deux lits.

One bed, two beds.



Gwenn

Gwenn eo e vlev.

Il a les cheveux blancs.
He has white hair.



Gwenodenn

ur wenodenn, gwenodennoù

Ur wenodenn.

Un sentier.
A track.



Gwer

ur werenn, gwer.

Gwer, ur werenn.

Des verres, un verre.
Glasses, a glass.



Gwez

ur wezenn, gwez.

Gwez, ur wezenn.

Des arbres, un arbre.
Trees, a tree.



Gwin

ar gwin

Gwin ruz.

Du vin rouge.
Red wine.



Gwiskañ

Gwisket krann eo.

Il est bien habillé.
He is well-dressed.



Gwrez

ar wrez

Gwrez an tan a blij dezhañ.

Il aime la chaleur du feu.
He likes the heat of the fire.

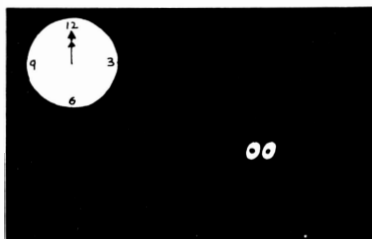


Hanternoz

an hanternoz

Hanternoz eo!

Il est minuit!
It is midnight!



Hañv

an hañv

An hañv eo!

C'est l'été.
It is summer.



Hent

an hent, an hentoù

An hent bras.

La grand-route.
The main road.



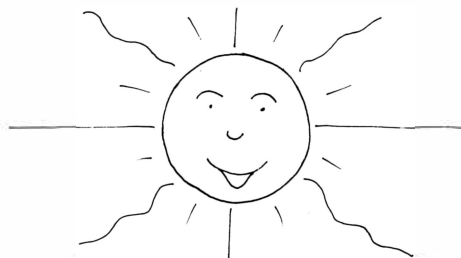
Heol

an heol

An heol.

Le soleil.

The sun.



Houad

un houad, houldi

Un houad, houldi.

Un canard, des canards.

A duck, ducks.



C'hwez

ar c'hwez

C'hwez an devet 'zo en ti.

Ça sent le brûlé dans la maison.

There is a smell of burning in the house.



Izel

Izel eo ar mor.

La mer est basse.

The tide is out.

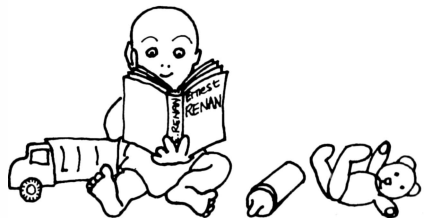


Yaouank

Yaouank eo; n'eo ket kozh.

Il est jeune; il n'est pas vieux.

He is young; he is not old.



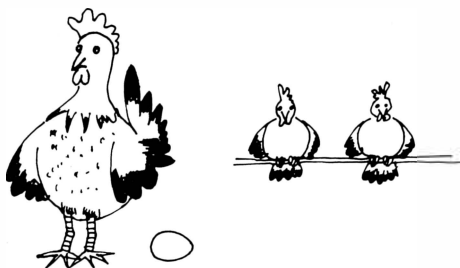
Yar

ur yar, yer

Ur yar, div yar.

Une poule, deux poules.

One hen, two hens.



Yenerez

ar yenerez

Ar yenerez.

Le réfrigérateur.

The fridge.



Jiletenn

ur jiletenn, jiletennoù

Ur jiletenn.

Un gilet.

A jumper.



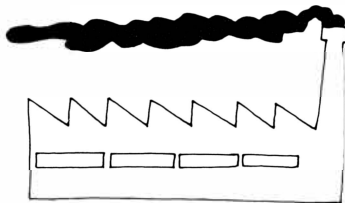
Labouradeg

al labouradeg, al labouradegoù

Bras eo al labouradeg.

L'usine est grande.

The factory is big.



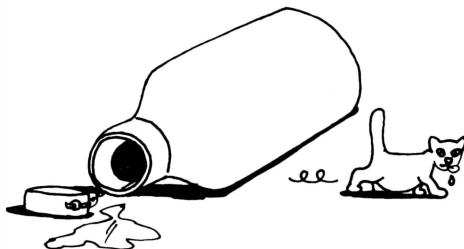
Laezh

al laezh

Laezh a blij d'ar c'hazhig evañ.

Le chaton aime boire du lait.

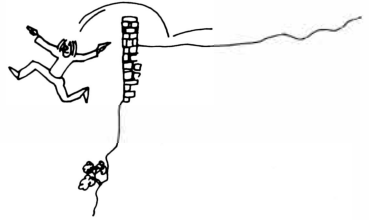
The kitten likes to drink milk.



Lammat

Lammet eo dreist ar voger.

Il a sauté par-dessus le mur.
He jumped over the wall.



Laouen

Laouen int.

Ils sont contents.
They are happy.



Leur

al leur

Kouezhet eo war al leur.

Il est tombé par terre.
He has fallen on the floor.



Levr

ul levr, levrioù

Ul levr, daou levr, tri levr.

Un livre, deux livres, trois livres.
One book, two books, three books.



Limigoù

ul limig, limigoù

Ur pakad limigoù.

Un paquet de bonbons.
A packet of sweets.



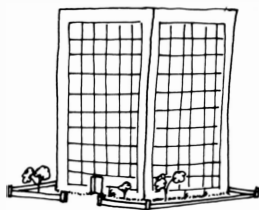
Liorzh

ul liorzh, liorzhoù

Ul liorzh a zo en-dro d'an ti.

Il y a un jardin autour de la maison.

There is a garden around the house.

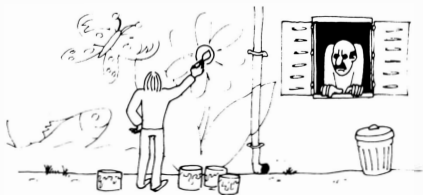


Livañ

Emañ o livañ ar voger.

Il est train de peindre le mur.

He is painting the wall.



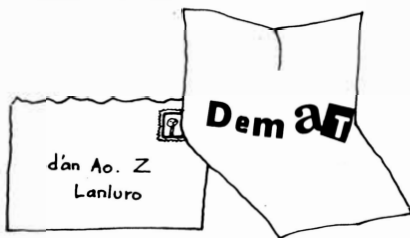
Lizher

ul lizher, lizheroù

Ul lizher.

Une lettre.

A letter.



Loar

al loar

Loar 'zo.

Il fait clair de lune.

The moon is out.



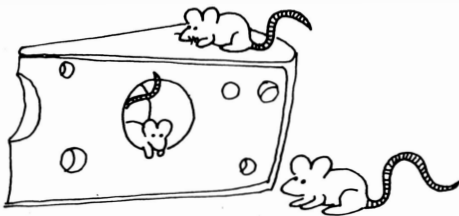
Logodenn

ul logodenn, logod

Logod, ul logodenn.

Des souris, une souris.

Mice, a mouse.



Lochenn

al lochenn, lochennoù

Emañ ar c'hi en e lochenn.

Le chien est dans sa niche.

The dog is in his kennel.



Mamm-Gozh

ar vamm-gozh, ar mammoù-kozh

Mamm-gozh hag he bugale vihan.

Grand-mère et ses petits enfants.

Grandmother and her grandchildren.



Marc'had

ar marc'had, ar marc'hadoù

Ar marc'had.

Le marché.

The market.



Marc'h-houarn

ur marc'h-houarn, marc'hoù-houarn.

Ur marc'h-houarn.

Une bicyclette.

A bicycle.



Mel

ar mel

Mel a zo er pod.

Il y a du miel dans le pot.

There is honey in the jar.



Mell-droad

Emaint o c'hoari mell-droad.

Ils jouent au football.

They are playing football.



Mergodenn

ur vergodenn, mergodenned

Ur vergodenn vras.

Une grande poupée.

A big doll.



Merc'h

ur verc'h, merc'hed

Ur verc'hig koant eo.

C'est une jolie petite fille.

A pretty little girl.



Moal

Ur penn moal.

Un crâne chauve.

A bald head.



Moged

ar moged

Moged 'zo

Ça fume.

It's smoky.

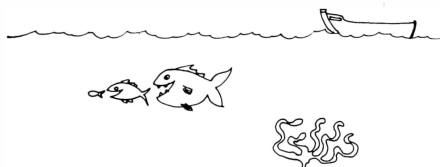


Mor

ar mor

Er mor ez eus pesked.

Il y a du poisson dans la mer.
There are fish in the sea.



Mouar

ur vouarenn, mouar

Mouar, ur vouarenn.

Des mûres, une mûre.
Blackberries, a blackberry.



Neizhiad

un neizhiad, neizhiadoù

Un neizhiad laboused.

Une nichée d'oiseaux.
A nest full of birds.

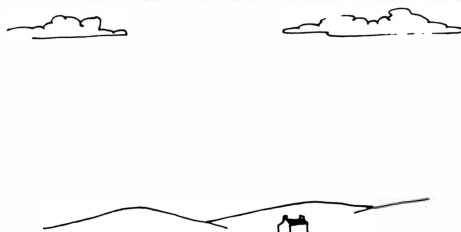


Oabl

an oabl

Glas eo an oabl.

Le ciel est bleu.
The sky is blue.

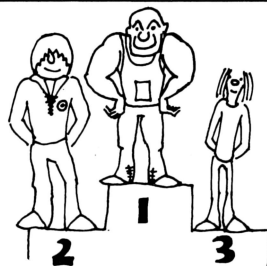


Paotr

ur paotr, paotred

Ur paotr, daou baotr, tri faotr.

Un garçon, deux garçons, trois garçons.
One boy, two boys, three boys.



Pellgomz

Emañ o pellgomz.

Il téléphone.

He is making a phone call.



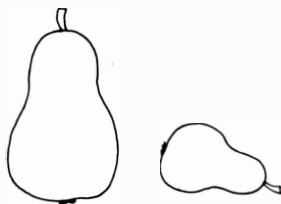
Per

ur berenn, per

Ur berenn, div berenn.

Une poire, deux poires.

One pear, two pears.



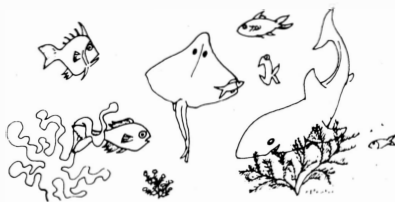
Pesk

ur pesk, pesked

Ur pesk, pesked.

Un poisson, du poisson.

A fish, fish.



Pillig

ar billig, ar pilligou

Ar billig vras.

La galettière.

The big frying pan.



Podezad

ur bodezad, podezadou

Ur bodezad dour.

Un pot d'eau.

A pot of water.



Porzh

ar porzh

Setu porzh an ti.

Voici la cour de la maison.

This is the yard of the house.



Pourmen

Emañ ma c'hazh o pourmen.

Mon chat se promène.

My cat is out for a walk.



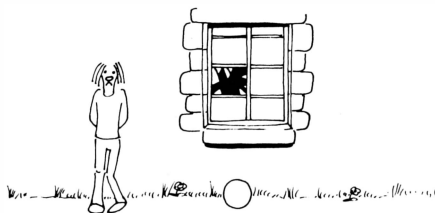
Prenestr

ar prenestr, ar prenistri

Ar prenestr.

La fenêtr.

The window.



Redek

Emañ o redek.

Il court.

He is running.



Roched

ur roched, rochedoù

Ur roched.

Une chemise.

A shirt.



Roued

ar roued, ar rouedoù

Pesked 'zo er roued.

Il y a du poisson dans le filet.
There are fish in the net.



Sac'h-skol

ar sac'h-skol, ar seier-skol

Ponner eo e sac'h-skol.

Son cartable est lourd.
His school-bag is heavy.



Sav

En e sav emañ.

Il est debout.
He is standing up.



Saverez

ar saverez

Ar saverez.

L'ascenseur.
The lift.



Skaotañ.

Emañ o skaotañ an asiedoù.

Elle fait la vaisselle.
She is doing the washing-up.



Skingomz

ar skingomz

Ar skingomz.

La radio.
The radio.



Skinwel

ar skinwel

Ar skinwel.

La télévision.
The television.



Skubellenn

ur skubellenn, skubellennoù

Ur skubellenn.

Un balai.
A broom.



Stal

ur stal, stalioù

Ur stal-levrioù

Une librairie.
A bookshop.



Stered

ar steredenn, stered

Ar stered.

Les étoiles.
The stars.



Tan

an tan

Tan 'zo en oaled.

Il y a du feu dans le foyer.
There is fire in the hearth.



Taol

an daol, an taolioù

An daol.

La table.
The table.



Tev

Tev eo ar paotr.

Ce garçon est gros.
This boy is fat.



Ti

un ti, tier

Un ti bihan.

Une petite maison.
A small house.



Torret

Torret eo ar vioù.

Les œufs sont cassés.
The eggs are broken.



Traezh

an traezh

Ledet eo war an traezh.

Il est allongé sur le sable.

He is lying on the sand.

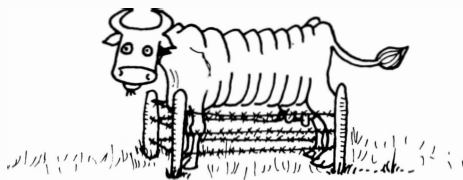


Treut

Treut eo ar vuoc'h.

La vache est maigre.

The cow is thin.



Uhel

Uhel eo ar voger.

Le mur est haut.

The wall is high.



VI

ur vi, vioù

Ur vi, un hanter zousennad vioù

Un œuf, une demi-douzaine d'œufs.

An egg, half a dozen eggs.

